
ПРОБЛЕМИ ПРЕД СБЛИЖАВАНЕТО НА ПЛАНОВИТЕ РАЙОНИ В БЪЛГАРИЯ

Силвия Драганова Тодорова-Петкова¹

¹Университет за национално и световно стопанство – София,
България

E-mail: ¹s.todorova@bwa-bg.com

Резюме: В настоящата статия е направен анализ на постиженията и проблемите, пред които са изправени шестте планови района у нас, свързани с целите им за намаляване на регионалните различия. Това е постигнато посредством анализ на ключови индикатори, които служат за измерване на кохезията във всеки един от трите ѝ аспекта¹. По този начин ще бъде установено дали проведената у нас Кохезионна политика на ЕС през първата за страната ни (МФР) 2007–2013 г. и през втората (МФР) 2014–2020г. оказват ефект и в какъв е този ефект – на намаляване или на задълбочаване на регионалните различия. За целите на изследването, като инструменти за количествен анализ на данните, са използвани средното абсолютно отклонение (MAD) и коефициентът на вариация (CV). Резултатите от проведеното изследване потвърждават тезата на учени и автори, работещи в областта, че съществен напредък по намаляването на различията между регионите у нас няма.

Ключови думи: проблеми, региони за планиране, Кохезионна политика на ЕС, кохезия.

Тази статия се **цитира**, както следва: **Тодорова-Петкова, С.** (2021). Проблеми пред сближаването на плановите райони в България. Народностопански архив, (4), с. 57-72.

URL: nsarhiv.uni-svishtov.bg

JEL: F15, F36.

* * *

¹ Под трите аспекта на кохезията се имат предвид икономическата, социалната и териториалната кохезия.

Въведение

Още преди България да стане пълноправна страна – членка на ЕС беше категоризирана като изоставаща в развитието си, а регионите в нея – като слабо развити. Въпреки финансовата подкрепа от инструментите за предприеждателна помощ – PHARE и SAPARD, тази негативна тенденция се запази и след това. До този момент страната ни премина през две многогодишни финансови рамки МФР 2007–2013 г. и МФР 2014–2020 г. и е в началото на трета 2021–2027 г., възползва се от значителния бюджет на ЕС посредством действащите в отделните периоди Оперативни програми (ОП) и въпреки това редица документи (европейски и национални), учени и автори, работещи в областта, са на мнение, че не е постигнато достатъчно ниво на сближаване между плановите райони в България. Поради тази причина авторът ще се опита на база проведено проучване в настоящата разработка да потвърди и отрече една от двете работни хипотези: Първата е, че Кохезионната политика на ЕС засега не влияе в достатъчна степен върху регионалните икономически различия в България. Втората е, че Кохезионната политика на ЕС намалява регионалните икономически различия в България.

I.

В отговор на изискванията за членство и финансиране от бюджета на ЕС територията на страната ни трябваше да бъде разделена условно на няколко планови района. Условието, които бяха заложили във възприетата формална система за обособяване на регионите, чиито цели са както статистически, така и политически, са свързани с провеждането на Кохезионната политика на ЕС. Системата се нарича Класификация на териториалните единици за статистически цели от английски *Nomenclature of Territorial Units for Statistics*, накратко NUTS. Правното основание на законодателния акт е разпоредено в Регламент (ЕО) № 1059/2003 (Европейски парламент, 2003). Системата NUTS действа на три нива NUTS 1, NUTS 2 и NUTS 3, като регионите от NUTS 2, освен за статистически цели, намират широко приложение и в Кохезионната политика на ЕС. В тези региони броят на населението варира от осемстотин хиляди до три милиона души (European Commission, 2021). При разпределяне на средствата от бюджета на ЕС предимство имат икономически по-изостаналите региони от NUTS 2, наречени още „конвергентни региони“. През

многогодишната финансова рамка (МФР)² 2014–2020 г. кохезионните средства, предвидени за тях, са в размер на 162,6 милиарда евро, което представлява 43,2% от общите кохезионни средства. За да бъде включен един регион в групата на „конвергентните региони“, той трябва да отговаря на изискването, БВП на човек от населението да е под 75% от средния БВП на човек от населението на ЕС. На това условие отговарят и шестте български региона у нас (Европейска комисия, 2014). При формирането на системата се използват два подхода – нормативен и аналитичен. Нормативният подход е характерен за съществуващи вече региони в държавите – членки на ЕС. Те се характеризират с определена автономия по редица въпроси, свързани с управлението, с институции на регионално ниво в това число на регионален парламент и правителство. Обикновено административната самостоятелност на регионите се допълва и от финансовата самостоятелност посредством събирането на местни данъци и такси. Когато такива региони липсват в дадена държава – членка, какъвто е случаят с България, тогава там се създават съответни териториални единици, които в случая играят ролята на „заместващи региони“. Този подход се нарича „автономен“ (Хаджиниколов, 2016). На базата на този подход са създадени и шестте планови района у нас, а именно: Северозападен (СЗПР), Северен централен (СЦПР), Североизточен (СИПР), Югозападен (ЮЗПР), Южен централен (ЮЦПР) и Югоизточен район (ЮИПР).³

С влизането си в Съюза през 2007 г. започна и изпълнението на първата за страната ни МФР 2007–2013 г. По данни на Министерството на финансите (2017) страната ни, посредством шестте си планови района,

² Многогодишната финансова рамка (МФР) определя горните граници („таваните“) на разходите на Европейския съюз (ЕС) по области на политика и по години и в този смисъл може да се разглежда като многогодишен план на разходите на Европейския съюз. Тази рамка осигурява предвидимост на разходите на ЕС и гарантира спазването на бюджетна дисциплина и добро финансово управление на средствата на Съюза.

³ Северозападният планов район – Видин, Монтана, Враца, Плевен и Ловеч; Северният централен планов район – Велико Търново, Габрово, Русе, Разград, Силистра; Североизточният планов район – Варна, Добрич, Шумен, Търговище; Югозападният планов район – София град, София област, Благоевград, Перник, Кюстендил; Южният централен планов район – Пловдив, Хасково, Пазарджик, Смолян, Кърджали; Югоизточният планов район – Бургас, Сливен, Ямбол, Стара Загора.

се е възползвала от финансиране от Бюджета на ЕС (посредством Структурните фондове⁴ на ЕС) в размер на 7,758 млрд. евро, разпределен между действащите в периода седем оперативни програми⁵.

През втората МФР 2014–2020 г. отново по данни на Министерството на финансите (2021), шестте планови района са се възползвали от финансова подкрепа в размер на 9,261 млрд. евро, разпределени между действащите в периода девет оперативни програми.⁶

В момента сме в началото на третата за страната ни МФР 2021–2027 г. вследствие на кризата, породена от пандемията COVID-19 и необходимостта за справяне с нея. На 27 май 2020 г. Европейската комисия представи предложението си за План за възстановяване на Европа, основаващ се на 2 стълба – Инструмент за възстановяване „Следващо поколение ЕС“ и МФР 2021–2027 г. Предвидените за България средства в МФР за периода са 16,635 млрд. евро. Другият инструмент за възстановяване „Следващо поколение ЕС“ предвижда допълнително още 12,047 млрд. евро. (Европейска комисия, 2020).

II.

През 2018 г. Министерството на регионалното развитие и благоустройство (2018) издаде Междинния доклад за изпълнение на НСРР за периода 2012–2022 г., в който беше направена обобщена оценка на постигнатите резултати на база анализ на показателите за изпълнението на стратегическите цели в периода 2012–2017 г. Някои от съществените изводи в доклада, свързани с демографския индикатор Брой на населението, са доста притеснителни, тъй като се оказва, че единственият район от NUTS

⁴ Под структурни фондове на ЕС се има предвид ЕФРР, ЕСФ, Кохезионният фонд, Фондът за развитие на селските райони и Фондът за рибарство.

⁵ Оперативните програми в периода 2007–2013 г. са седем, както следва: „Транспорт“ – 1,911 млрд. евро, „Околна среда“ – 1,641 млрд. евро, „Регионално развитие“ – 1,601 млрд. евро, „Развитие на човешките ресурси“ – 1,213 млрд. евро, „Конкурентоспособност на българската икономика“ – 1,162 млрд. евро, „Административен капацитет“ – 174 млн. евро и „Техническа помощ“ – 54 млн. евро.

⁶ Оперативните програми в периода 2014–2020 г. са девет, както следва: „Транспорт и транспортна инфраструктура“ – 1,789 млрд. евро, „Околна среда 2014–2020“ – 1,734 млрд. евро, „Наука и образование за интелигентен растеж“ – 690 млн. евро, „Региони в растеж“ – 1,609 млрд. евро, „Развитие на човешките ресурси 2014–2020“ – 1,335 млрд. евро, „Иновации и конкурентоспособност“ – 1,577 млрд. евро, „Инициатива за малки и средни предприятия“ – 102 млн. евро, „Добро управление“ – 280 млн. евро, „Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица“ – 143 млн. евро.

2, в който не се наблюдава намаление на населението, е ЮЗПР. Най-значимо е намалението на населението в СЗПР, а през 2016 г. броят на населението там вече не отговаря на условията за район от ниво NUTS 2. Това се наблюдава и при СЦП, като тенденцията е до 2020 г. и този район да не може да отговори на изискванията на Регламент (ЕО) № 1059/2003 г. По отношение на социално-икономическото развитие на районите и намаляването на регионалните различия тенденцията също е доста мрачна. В периода 2009–2016 г. продължава да е валидна устойчива тенденция за намаляване приноса на СЗР в общия БВП. Намалението се забавя частично в СЦР и по-осезаемо в СИР и ЮЦР. През 2016 г. ЮИР достига нива на принос в националния БВП, по-добри от годините непосредствено преди кризата (2006 г.), докато ЮЗР продължава да произвежда почти половината от БВП на страната. За периода 2010–2016 г. се наблюдава силно ограничен напредък в преодоляването на междурегионалните различия в страната. Не се наблюдава положителна тенденция за нито един от разглежданите ключови индикатори. Различията по отношение на безработицата спрямо 2010 г. нарастват. Различията по отношение на БВП на глава от населението, размера на средната годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение и заетостта остават сходни. Сред шестте района от ниво 2 на двата полюса на развитието са ЮЗР – на първо място по всички показатели, и СЗР – на последно. Освен това прави силно впечатление процентното разпределение на средствата от бюджета на ЕС между шестте региона в периода 2012–2017 г. СЗПР и СЦПР заедно са получили приблизително 20%, докато само ЮЗПР е получил 40% . Според Троева (2018) съществува голямо несъответствие в социално-икономическото развитие между центъра и периферията както в страната, така и на регионално и местно ниво. Северозападният район е най-слабо населен, той е и най-засегнат от изходящите миграционни потоци, с най-слабо икономическо развитие, висока безработица и сериозни социални проблеми. Югозападният район е най-гъсто населеният район поради подобрите възможности за живот и заетост, предлагани от столицата. Подобни различия съществуват на областно и общинско ниво. Според Hermansen (2021) регионите с големи градове движат растежа в България, докато много селски райони страдат от обезлюдяване и бързо застаряване. Подобряването на жизнения стандарт във всички региони ще изисква по-добро покритие и достъп до обществени услуги, особено в областта на здравеопазването и дългосрочните грижи. Политическите действия за интегриране на ромите, около една десета от населението, повечето от които живеят в бедност и социално изключени квартали, биха помогнали за справяне с недостига на работна ръка в средносрочен план, освен за подобряване на благосъстоянието. Необходими са инвестиции в

инфраструктурата и жилищна реформа, за да се засилят мобилността и връзките с националните и международните вериги за доставки. Това би било от полза и за селското стопанство, което представлява почти една трета от заетостта в изоставащите региони и което е претърпяло бързо преструктуриране, поляризиране и изкривяване на сектора към продукти с ниска добавена стойност. Докато епидемията от коронавирус удари силно туристическата индустрия, разнообразният български пейзаж предлага възможности за развитие на печеливш туризъм, базиран на опит, когато международните пътувания се възобновят. Според Totev (2017) интегрирането на страните от Югоизточна Европа в европейския отворен пазар е основна причина за увеличаване на техните регионални различия и засяга най-вече страните с по-слаби икономики. В същото време тези различия имат далеч по-негативно въздействие върху социално-икономическите показатели, особено в тези страни, създавайки още по-големи икономически и социални проблеми. Сравнителният анализ на регионалните различия в България със страните от ЕС идентифицира страната с най-големи проблеми в това отношение. Друг български автор Докова (2015) в своите изследвания потвърждава, че въпреки финансирането и положените от правителството усилия, вътрешнорегионалните различия в България остават доста съществен и все така актуален проблем. Според Hadjiničolov (2020) различията в рамките на ЕС в периода 2007–2018 г. на национално ниво като цяло са намалели поради различни причини, включително прилагането на политиката на сближаване на ЕС. Картината обаче е съвсем различна, ако вземем вътрешнорегионалните различия в България. Въпреки членството на страната в ЕС и политиката на сближаване на ЕС, вътрешнорегионалните различия в България не са намалели според очакванията, а напротив, като цяло са се увеличили.

III.

За целите на изследването, като инструменти за количествен анализ са използвани средноабсолютното отклонение (MAD) и коефициентът на вариация (CV).

$$MAD = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n [x_i - \mu],$$

където MAD е средното абсолютно отклонение, n е броят на събитията (индивидуалните стойности), i е поредният номер на събитието

(индивидуалната стойност), x – съответната индивидуална стойност, а μ – средната стойност.

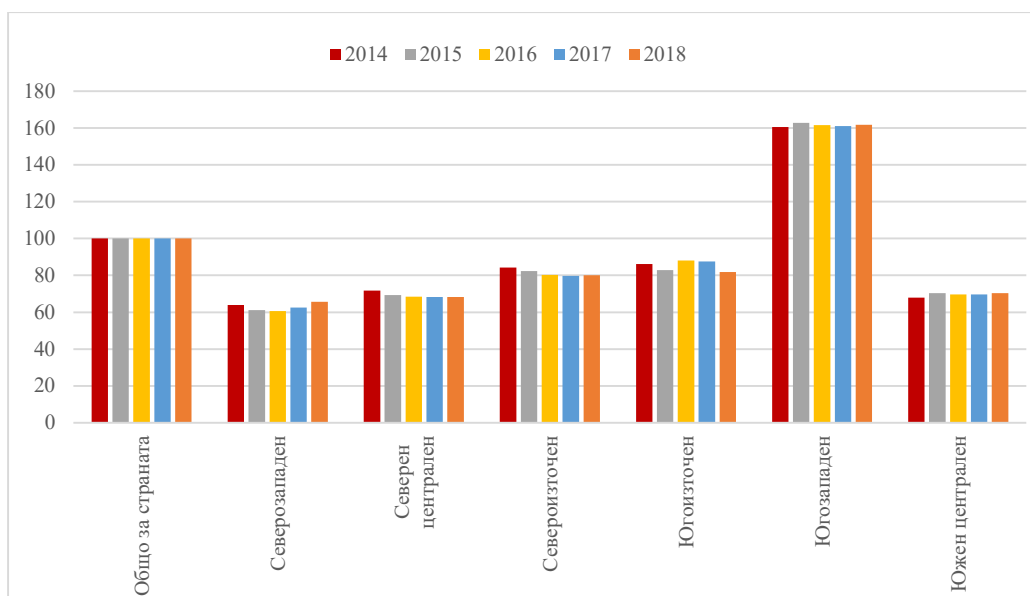
$$CV = \frac{MAD}{\mu} \times 100,$$

където CV е коефициентът на вариации, MAD е средното абсолютно отклонение и μ – средната стойност на извадката.

Данните за всеки един от индикаторите са представени първо графично, като се започва с общата за страната стойност на индикатора и се продължава с индивидуалните регионални стойности. Данните за индикаторите са взети от НСИ на Р България и са изчислени в проценти. Целта е да се види, какъв е процентът на съответния индикатор във всеки един планов район, ако се приеме, че общият резултат за страната за съответната година е равен на 100%. Данните за икономическия индикатор са за периода 2014–2018 г., а за социалния и териториалния индикатор са за 2014–2019 г. В графиката всяка една година е представена в различен цвят колона, описан в легенда под нея. След всяка графика е направена таблица, в която са представени средното абсолютно отклонение (MAD) и коефициентът на вариация (CV) на съответния индикатор, за съответния период. След всяка таблица в графика са представени графично MAD и CV с цел по-ясно онагледяване на наличието или липсата на кохезия.

IV.

Резултатите от анализа на индикатора БВП на човек от населението на регионално ниво са следните: От Фигура 1 става ясно, че най-висок през целия разглеждан период е БВП на човек от населението в Югозападния район, приблизително 160–162 % спрямо средния за страната. Всички останали планови райони у нас са със стойности на индикатора под средните за страната. Най-ниски за разглеждания период са стойностите на БВП на човек от населението в Северозападния район, където процента се движи в диапазона от 64–66 % спрямо средния.

Източник: съставено от автора по данни на Евростат

Фигура 1. БВП на човек от населението на регионално ниво (в %)

В Таблица 1 са представени резултатите от изчисленията на MAD (в лева) и на CV (в %) на индикатора БВП на човек от населението на регионално ниво в периода 2014–2018 г.

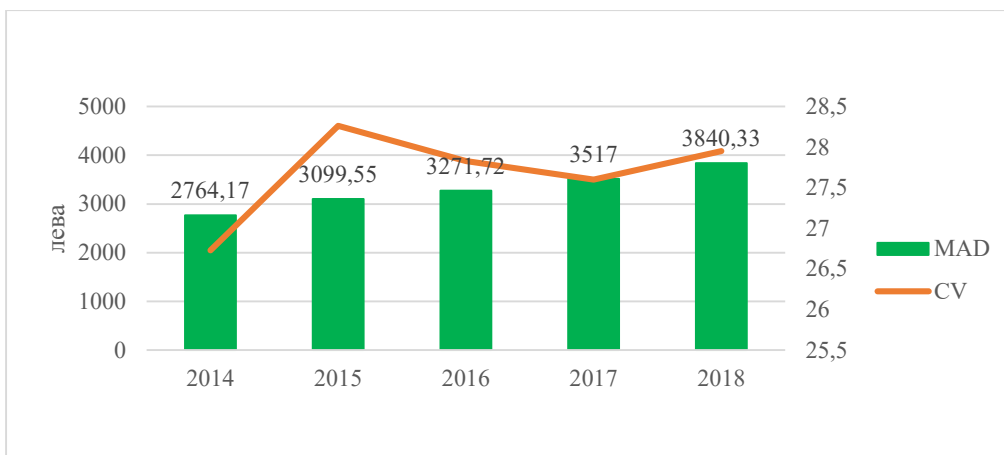
Таблица 1

MAD и CV на индикатора БВП на човек от населението на регионално ниво

Инструмент/година	2014	2015	2016	2017	2018
MAD	2764,17	3099,55	3271,72	3517	3840,33
CV	26,73	28,26	27,83	27,6	27,95

Източник: Изчислено от автора по данни на НСИ, ИНФОСТАТ

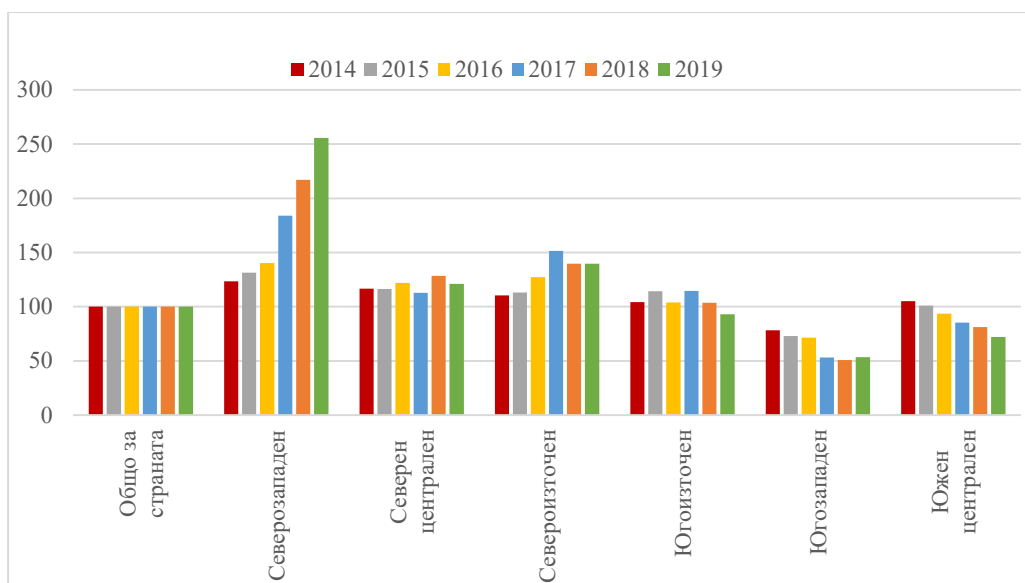
Във Фигура 2 са представени графично стойностите на MAD (със зелените колони, в лева) и CV (с оранжевата линия, в %) в БВП на човек от населението на регионално ниво.

Източник: направено по изчисления на автора

Фигура 2. MAD и CV на индикатора БВП на човек от населението на регионално ниво

Резултатите от анализа на индикатора Коефициент на безработица (15–64 навършени години) на регионално ниво, който за по-кратко в изследването ще наричаме Безработица са следните: От Фигура 3 става ясно, че най-висок през целия разглеждан период е процентът на Безработица в Северозападния район, като през разглеждания период се наблюдава драстичен ръст в стойността на индикатора—от 123 % през 2014 г. той достига до приблизително 256 % през 2019 г. или малко над 2,5 пъти по-висок от средния за страната. Стойности над средните за страната се наблюдават още в Североизточния район, следван от Северния централен и Югоизточния район. Със стойности на индикатора под средните за страната за целия разглеждан период е единствено Югозападния район, който се движи в диапазона от 78 % през 2014 г. до 51 % през 2018 г. спрямо средните за страната стойности на индикатора.

Източник: съставено от автора по данни на НСИ
Фигура 3. Безработица на регионално ниво (в %)

В Таблица 2 са представени резултатите от изчисленията на MAD (в % от съвкупността) и на CV (в %) на индикатора Безработица на регионално ниво.

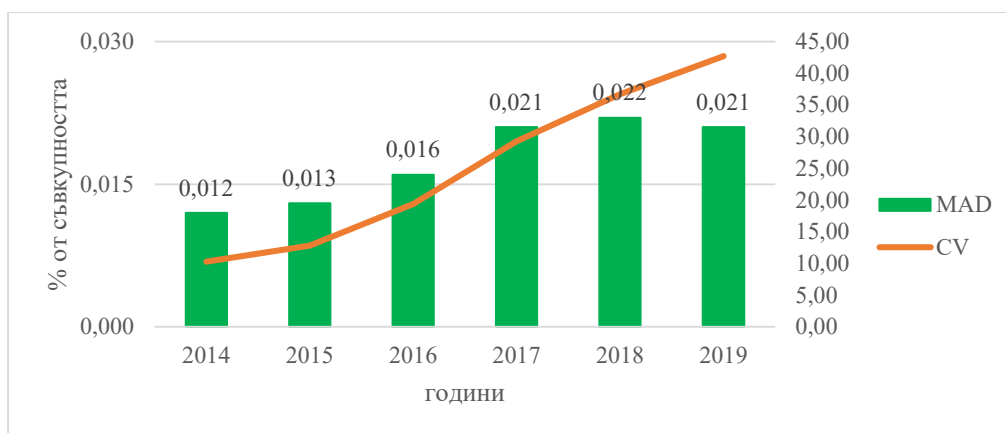
Таблица 2

MAD и CV на индикатора Безработица на регионално ниво

Инструмент/година	2014	2015	2016	2017	2018	2019
MAD	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02
CV	10,28	12,83	19,38	29,29	36,67	42,67

Източник: Изчислено от автора по данни на НСИ, ИНФОСТАТ.

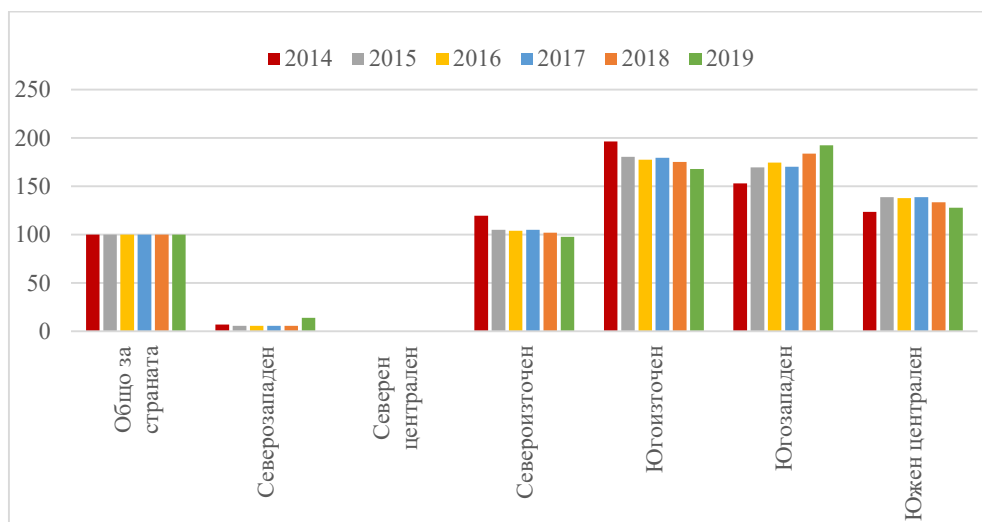
Във Фигура 4 са представени графично стойностите на MAD (със зелените колони, в % от съвкупността) и CV (с оранжевата линия, в %) на индикатора Безработица на регионално ниво.

Източник: направено по изчисления на автора

Фигура 4. MAD и CV на индикатора Безработица на регионално ниво

Резултатите от анализа на индикатора Дължина на магистралите на 10 000 кв. км. територия на регионално ниво са следните: От Фигура 5 става ясно, че в Северния централен район няма никакви километри магистрала, а в Северозападния район са много малко на фона на останалите райони. Най-висока е стойността на индикатора в началото на разглеждания период в Югоизточния район – почти два пъти над средната за страната. В края на разглеждания период през 2019 г. най-висока е стойността на индикатора в Югозападния район – 192 % или почти два пъти над средната.

Източник: съставено от автора по данни на НСИ

Фигура 5. Дължина на магистралите на 10 000 кв. км. територия на регионално ниво (в %)

В Таблица 3 са представени резултатите от изчисленията на MAD (в км.) и на CV (в %) на индикатора Дължина на магистралите на 10 000 кв. км от територия на регионално ниво в периода 2014–2019 г. (в км.).

Таблица 3

MAD и CV на индикатора Дължина на магистралите на 10 000 кв. км. територия на регионално ниво

Инструмент/година	2014	2015	2016	2017	2018	2019
MAD	33,73	40,39	40,71	40,39	41,66	42,08
CV	64,33	64,71	64,72	64,71	64,76	62,73

Източник: Изчислено от автора по данни на НСИ, ИНФОСТАТ.

Във Фигура 6 са представени графично стойностите на MAD (със зелените колони, в км) и CV (с оранжевата линия, в %) на индикатора Дължина на магистралите на 10 000 кв. км територия на регионално ниво.

Източник: направено по изчисления на автора

Фигура 6. MAD и CV на индикатора дължина на магистралите на 10 000 кв. км. територия на регионално ниво

Заклучение

По отношение на първия индикатор **БВП на човек от населението на регионално ниво**, според данните в Таблица 1, се наблюдава ясно изразена тенденция към увеличаване на средното абсолютно отклонение

(MAD) на индикатора в шестте планови района у нас, като през 2014 г. то е 2764 лева, а през 2018 г. плавно нараства до 3840 лева. Това, което се наблюдава по отношение на коефициента на вариация (CV), е доста противоречиво, тъй като за целия разглеждан период се отчитат както нарастване, така и намаляване на относителните различия в размера на средния БВП на човек от населението. През 2014 г. CV е 26,7 %, след което през 2015 г. бележи ръст до най-високата за периода стойност на CV – 28,3%, през 2016 г. следва лек спад до 28%, който продължава и през 2017 г. – 27,6%. В края на периода CV е 28 %. Въпреки че към 2018 г. CV е 28% и все още извадката може да бъде категоризирана като приблизително еднородна, е притеснителен фактът, че тази стойност е доста близка до прага от 30%, където разсейването на признака е вече голямо. Предвид данните за MAD и CV, би било трудно да се направи някакво конкретно заключение, но към 2018 г. данните сочат, че се наблюдава по-скоро процес на задълбочаване на различията и съответно намаляване на икономическата кохезия в доходите на населението в шестте планови района у нас.

По отношение на индикатора **Коефициент на безработица (15-64 навършени години)**, според данните в Таблица 2, MAD през 2014 г. е бил 0,012%, а в края на периода през 2019 г. нараства до 0,021% от съвкупността, което е ясен сигнал, че има трайна тенденция към задълбочаване на различията, между регионите по отношение на безработицата. Това се потвърждава и от CV, при който наблюдаваме стръмно изкачване по кривата във Фигура 4. В началото на периода през 2014 г. стойността на коефициента е 10,3% (извадката е еднородна), след което следва стабилен ръст, който достига своя пик в края на периода през 2019 г., когато стойността на коефициента достига 42,7%. Това разсейване на признака е голямо, което дава ясен сигнал, че извадката е изключително нееднородна. Това, което може да бъде казано в заключение по отношение на индикатора Безработица на регионално ниво, е, че се наблюдава значително нарастване както в абсолютните, така и в относителните различия, премерени през размера на средната Безработица, което е ясен сигнал за задълбочаване на различията и оттам за намаляване на социалната кохезия в шестте планови района у нас поне по отношение на индикатора Безработица.

По отношение на индикатора **Дължина на магистралите на 10 000 кв. км територия**, според данните в Таблица 3 ,се наблюдава голяма разлика в стойностите на MAD на индикатора сред шестте планови района у нас. През периода на изследването – 2014 г., то е 34 км на 10 000 кв. км територия, а през 2019 г. – 43 км. Наблюдаваният ръст в отклоненията дава ясен сигнал, че различия по отношение на индикатора има и

тези различия не намаляват, а напротив – задълбочават се, което е сигнал за намаляване на сближаването в териториално отношение. По отношение на CV движението по кривата е сходно с данните за MAD. В началото на периода през 2014 г. стойността на коефициента е 64,30 (изключително нееднородна извадка), през 2015 г. разсейването продължава да нараства и достига своя максимум за разглеждания период през 2018 г. – 64,76%, след което се отчита спад до 62,73% през 2019 г. Нарастващите абсолютни различия през целия разглеждан период и нарастващите до 2018 г. относителни различия (въпреки спада през 2019 г.), премерени през размера на средната Дължина на магистралите на 10 000 кв. км територия са индикация за това, че териториална кохезия между шестте планови района у нас няма, поне по отношение на този индикатор, но, от друга страна, намаляването на разсейването на CV дава сигнал, че се оформят процеси на сближаване.

На база на проучената литература и направения анализ на трите индикатора за икономическа, социална и териториална кохезия биха могли да бъдат изведени следните съществени проблеми, пред които са изправени планови райони у нас. Основният и най-съществен проблем, пред който са изправени районите у нас, въпреки положените усилия и финансовата подкрепа от бюджета, респективно фондовете на ЕС, е, че регионалните различия у нас не са намалели достатъчно спрямо заложените в тях очаквания. Вероятно този процес е по-бавен отколкото ни се иска и ще отнеме още време, докато започнем да наблюдаваме желаните резултат и ефекти, свързани с постигането на икономическа, социална и териториална кохезия. Вторият съществен проблем се отнася до неравномерното разпределение на бюджета на ЕС. Както беше споменато по-горе, най-голяма част от средствата, посредством структурните фондове на ЕС, отиват в ЮЗПР, по точно в икономическия център/ядро – столицата, значително по-малък ресурс отива за останалите райони от NUTS 3, включени в обхвата на ЮЗПР. Същото явление се наблюдава и при втория по развитие район в България – ЮЦПР, където средствата са съсредоточени основно в икономическото ядро там – град Пловдив. В пъти по-малко са средствата, които отиват в икономически най-изостаналите райони у нас – СЗПР и СЦПР, където финансовият ресурс е съсредоточен предимно в икономическите ядра там – градовете Плевен и Русе. Тоест значителният финансов ресурс е съсредоточен в центъра на района, а в периферията не достига почти нищо. Съществен проблем е и миграцията на работната сила от по-слабо развитите райони от ниво NUTS 3 към икономическите ядра в съответния район или дори миграцията на работната сила от един по-слабо развит район ниво NUTS 2 към друг по-развит район от NUTS 2. Тази миграция е породена от по-добрите условия,

които предлагат икономическите ядра, свързани преди всичко с по-добри социални условия. Разбира се, това води след себе си до негативни последици, свързани с неравномерното разпределение на БВП – значителната му концентрация в центъра и далеч по-ниската му такава в периферията, съсредоточаване на работната сила в центъра и на застаряващото население в периферията, пренаселване на центъра и обезлюдяване на периферията, значително по-ниски нива на безработица в центъра и високи в периферията и не на последно място значително развитие на инфраструктурата в икономически развитите райони, съпроводено от краен недостиг на такава в периферията.

Използвани източници

- European Commission.* (2021). Извлечено от NUTS-Nomenclature of territorial units for statistics Region: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/background>
- Hadjinikolov, D. (2020). Achieving the objectives of EU Cohesion Policy – the case of intra-regional disparities in Bulgaria. *Romanian Journal of European Affairs, Vol 20, No 2*, 1-14.
- Hermansen, M. (2021). *OECD*. Извлечено от Reducing regional disparities for inclusive growth in Bulgaria: <https://doi.org/10.1787/d18ba75b-en>.
- Totev, S. (2017). Regional disparities in Bulgaria and EU countries. *Trakia Journal of Sciences, Vol. 15*, 1-5.
- Troeva, V. (2018). *Assembly of European Regions*. Извлечено от Regionalisation in Bulgaria: reducing regional disparities: <https://aer.eu/regionalisation-bulgaria-reducing-regional-disparities-ror2017/>
- Докова, С. (2015). *Регионална икономика*. София: ИК-УНСС.
- Европейска комисия.* (2014). Извлечено от Въведение в политиката на сближаване на ЕС за периода 2014-2020 г.: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/basic/basic_2014_bg.pdf
- Европейска комисия.* (2020). Извлечено от The EU's 2021-2027 long term budget & NextGenerationEU: https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_bg
- Европейски парламент.* (2003). Извлечено от Регламент (ЕО) № 1059/2003 на Европейския парламент и на Съвета от 26 май 2003 година за установяване на обща класификация на териториалните единици за статистическите цели (NUTS): Официален вестник на Европейския съюз, 21.06.2003 г., L154/1.
- Министерство на регионалното развитие и благоустройство.* (2018). Извлечено от Междинния доклад за изпълнение на националната

стратегия за регионално развитие за периода 2012-2022 г.: file:///C:/Users/admin/Downloads/19RH425pr%20(2).pdf

Министерство на финансите. (2017). Извлечено от Финансово изпълнение към 31 март 2017г.: <https://www.minfin.bg/bg/374>

Министерство на финансите. (2021). Извлечено от Финансово изпълнение към 31 септември 2021 г.: <https://www.minfin.bg/bg/1091>

Хаджиниколов, Д. (2016). *Европейска икономика*. София: Издателски комплекс – УНСС.

Силвия Д. Тодорова-Петкова е докторант – специалност „Световно стопанство и международни икономически отношения” в катедра „МИО и бизнес“ на Университета за национални и световно стопанство. **Научни интереси:** международни икономически отношения, европейска интеграция, регионално развитие, регионална политика, териториално разпределение на производствените мощности, Кохезионна политика на ЕС, бюджет и бюджетна политика на ЕС.

ORCID ID: 0000-0002-5091-683X

ISSN 0323-9004

Economic Archive

Народностопански архив

Year LXXIV, Issue 4 - 2021

85
ГОДИНИ

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ
„Димитър А. Ценов” - Свищов

1202 - 4 книга LXXIV година

Народностопански архив

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ”
СВИЩОВ

Свищов, година LXXIV, книга 4 - 2021

**Капитализмът срещу себе си (критически
възгледи и прозрения)**

**Финансова прозрачност на общините в България
в контекста на европейската икономическа
дигитализация**

**Мястото на стопанска дейност и постоянният
обект в контекста на дъщерното дружество
и дигиталната икономика**

**Проблеми пред сближаването на плановите
райони в България**

**Лихвената крива в Еврозоната по време
на пандемията от COVID-19: влияние
на инвестиционните и макроикономическите
нагласи**

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:

Проф. д-р Андрей Захариев – главен редактор
Проф. д-р Йордан Василев – зам. главен редактор
Проф. д-р Стоян Проданов
Доц. д-р Искра Пантелеева
Доц. д-р Пламен Йорданов
Доц. д-р Светослав Илийчовски
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Анатолий Асенов
Доц. д-р Тодор Кръстевич

МЕЖДУНАРОДЕН СЪВЕТ:

Проф. д-р ик.н. Михаил А. Ескиндаров – Финансов университет при Правителството на Руската федерация, Москва (Русия).
Проф. д-р ик.н. Григоре Белостечник – Молдовска академия за икономически изследвания, Кишинев (Молдова).
Проф. д-р ик.н. Михаил Ив. Зверяков – Одески държавен икономически университет, Одеса (Украйна).
Проф. д-р ик.н. Андрий Крисоватий – Тернополски национален икономически университет, Тернопол (Украйна).
Проф. д-р ик.н. Йон Кукуй – Университет Валахия, Търговище (Румъния)
Проф. д-р Кен О'Нийл – Университет Ълстер (Ирландия)
Проф. д-р Ричард Торп – Университет Лийдс (Великобритания)
Проф. д-р ик.н. Олена Непочатенко – Умански национален аграрен университет, Уман (Украйна)
Проф. д-р ик.н. Дмитрий Лукьяненко – Киевски национален икономически университет "Вадим Гетман", Киев (Украйна)
Доц. д-р Мария Стефан – Университет "Валахия", Търговище (Румъния)
Доц. д-р Анисоара Дуика – Университет "Валахия", Търговище (Румъния)
Доц. д-р Владимир Климук – Брановички държавен университет, Бранович (Беларус)

Екип за техническо обслужване:

Технически секретар – д-р Росица Проданова
Стилов редактор – Анка Танева
Превод на английски език – ст. преп. Венцислав Диков и ст. преп. д-р Петър Тодоров

Адрес на редакцията:

5250 Свищов, ул. „Ем. Чакъров” 2
Проф. д-р Андрей Захариев – главен редактор
☎ (+359) 889 882 298
Д-р Росица Проданова – технически секретар
☎ (+359) 631 66 309, e-mail: nsarhiv@uni-svishtov.bg
Благовеста Борисова – компютърен дизайн
☎ (+359) 882 552 516, e-mail: b.borisova@uni-svishtov.bg

Отпечатването на списанието за 2021 г. се осъществява с безвъзмездната финансова помощ на Фонд „Научни изследвания” – Договор ДНП № КП-06-ПП2-0045 по конкурс „Българска научна периодика – 2021 г.”

© Академично издателство „Ценов” – Свищов
© Стопанска академия „Димитър А. Ценов” – Свищов

НАРОДНОСТОПАНСКИ АРХИВ

ГОДИНА LXXIV, КНИГА 4 – 2021

СЪДЪРЖАНИЕ

Методи Кънев

Капитализмът срещу себе си (критически възгледи и прозрения) /3

Петко Тошев Ангелов, Силвия Сашева Заркова

Финансова прозрачност на общините в България в контекста на европейската икономическа дигитализация /24

Стойчо Лалков Дулевски

Мястото на стопанска дейност и постоянният обект в контекста на дъщерното дружество и дигиталната икономика /38

Силвия Драганова Годорова-Петкова

Проблеми пред сближаването на плановете райони в България /57

Владислав Любомиров Любенов

Лихвената крива в Еврозоната по време на пандемията от COVID-19: влияние на инвестиционните и макроикономическите нагласи /73